

Anna Piziak-Rapacz

"Jednolity rynek energii elektrycznej w Unii Europejskiej w kontekście bezpieczeństwa energetycznego Polski", Agnieszka Pach-Gurgul, Warszawa 2012 : [recenzja]

Bezpieczeństwo : teoria i praktyka : czasopismo Krakowskiej Szkoły Wyższej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego 7/3, 121-123

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Piziak-Rapacz*
Agnieszka Pach-Gurgul, Jednolity rynek energii elektrycznej w Unii Europejskiej w kontekście bezpieczeństwa energetycznego Polski

[Difin, Warszawa 2012, s. 269]

Funkcjonowanie rynku energii elektrycznej jest wypadkową wielu czynników (ekonomicznych, polityczno-prawnych, środowiskowych, społecznych) w szerokim spektrum czasowym. Polityka energetyczna Unii Europejskiej ulegała różnorodnym przemianom, co skutkuje dążeniem do stworzenia jednolitego rynku energetycznego. Istotnym elementem jest również konkurencyjność, bezpieczeństwo i ochrona środowiska naturalnego oparta na zrównoważonym rozwoju. Osiągnięcie tych priorytetów przez poszczególne państwa członkowskie Wspólnoty wymaga działań w różnych obszarach. Wynika to z odmienności czynników charakterystycznych dla danego państwa, tj. uwarunkowań (politycznych-strategia państwa, geograficznych: zasobność i dostępność złóż, społecznych: wiedza, kultura itp., czy też gospodarczych: rozwój ekonomiczny państwa).

Autorka jako cel główny monografii wyznacza ukazanie przemian i procesów mających miejsce na rynku energetycznym: dążenie do jego jednolitego charakteru. Dodatkowo koncentruje się na takich aspektach, jak: określenie tzw. kultur energetycznych krajów UE, analiza stanu bezpieczeństwa energetycznego Polski i pozostałych członków Wspólnoty oraz wskazanie stopnia dostosowania się Polski do tworzącego się jednolitego rynku energii elektrycznej. Ważność problematyki wynika z charakteru implikacji w relacjach pomiędzy Unią Europejską a państwami członkowskimi, w tym również Polską.

* Mgr, doktorantka Wydziału Prawa i Administracji i Stosunków Międzynarodowych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

Recenzowana książka została opracowana przez Agnieszkę Pach-Gurgul, doktor nauk ekonomicznych, adiunkta w Katedrze Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie. Autorka publikuje prace o następującej tematyce: przemiany w polskiej i światowej energetyce, bezpieczeństwo energetyczne, wspólnotowa (unijna) polityka energetyczna, proces tworzenia jednolitego rynku energii oraz wyzwania ekologiczne dla współczesnej energetyki.

Należy podkreślić nowatorstwo publikacji na polskim rynku wydawniczym z uwagi na podjętą tematykę. Autorka wskazuje, że obecnie nie było opracowań z badanego przez nią obszaru, tj. wpływu tworzenia się jednolitego rynku energii na bezpieczeństwo energetyczne Polski.

W recenzowanej publikacji wykorzystano różnorodne metody badawcze zarówno opisowe, jak i analizy dające obraz porównywanych dyrektyw czy przepisów legislacyjnych. Szeroko wykorzystuje zaawansowane narzędzia statystyczne.

Książka zawiera wstęp, w którym zostają sprecyzowane cele badawcze oraz postawione hipotezy. Główna z nich zawiera stwierdzenie, że jednolity rynek energii elektrycznej w Polsce powinien stać się determinantą bezpieczeństwa energetycznego państwa. W zakończeniu zawarte jest podsumowanie wcześniejszych badań. Dzięki zastosowaniu metod badawczych oraz statystycznych analiz autorka kreuje rzetelny zbiór informacji. Badania pokazały, że w najbliższych latach (już ok. 2015 roku) w przypadku braku inwestycji możliwe są problemy z zaspokojeniem popytu na energię w Polsce. Aktywny rozwój rynku energii elektrycznej może powodować następujące skutki: rozwój alternatywnych źródeł energii opartych na niskoemisyjnych rozwiązaniach, ochronę środowiska naturalnego, dywersyfikację kierunków i źródeł energii, tworzenie nowych, sprawnie działających organów regulacyjnych.

Ramy czasowe publikacji nie są ściśle określone, analizie poddawane są wydarzenia i procesy głównie z XXI wieku. Autorka na potrzeby analizy w kilku rozdziałach odnosi się do wydarzeń z lat wcześniejszych, co jest zabiegiem celowym i pozwala czytelnikowi na poznanie uwarunkowań historycznych omawianego zagadnienia.

Całość pracy została podzielona na pięć rozdziałów. Pierwszy omawia sektor energetyczny: zawiera podstawowe definicje pojęć, opisuje uwarunkowania, wskazuje obszary regulacji, tj. dostępu stron trzecich do sieci TPA, rozdziału w elektroenergetyce (*unbiding*) oraz tzw. regulację cen. W konkluzji autorka stwierdza, że urynkowanie elektroenergetyki jest procesem trudnym. Wymagana jest zatem regulacja prokonkurencyjna, której celem jest likwidacja barier dostępu do rynku, ochrona konsumentów, nadzór nad taryfami i cenami oraz poprawa efektywności sektora.

Rozdział drugi natomiast ukazuje ewolucję rynku energii elektrycznej Unii Europejskiej z uwzględnieniem założeń ewolucji polityki energetycznej Wspólnoty. Istotne według autorki jest zwrócenie uwagi na aspekt dialogu energetycznego między UE a Rosją oraz kwestia pakietu energetyczno-klimatycznego i jego wpływu na ochronę środowiska naturalnego. Autorka jest zdania, że jednym z czynników opóźniających powstanie rynku energii elektrycznej są wymagania ekologiczne trudne do spełnienia przez poszczególne gospodarki państw. Nie uwzględniają one bowiem uwarunkowań indywidualnych, tj. historii kraju, jego położenia geograficznego czy zasobności bazy surowcowej. Motywacją do szybszego tworzenia jednolitego rynku energii elektrycznej mają zatem być wytyczne trzeciego pakietu liberalizacyjnego, który zakłada rozszerzenie obowiązujących regulacji.

Rozdział trzeci to charakterystyka rynku energii elektrycznej w UE. Obejmuje ona takie aspekty jak: analiza bazy surowcowo-paliwowej, wielkość i strukturę popytu, determinanty podaży, wielkość i strukturę obrotów oraz aspekt przydatności rozwoju transeuropejskich sieci energetycznych (wymiana pomiędzy EU-27, dywersyfikacja zaopatrzenia). W UE popierana jest polityka ograniczania zużycia paliw wysokoemisyjnych np. węgla czy ropy na rzecz rozwiązań ekologicznych, tj. odnawialnych źródeł energii. Zdaniem autorki nie jest jednak możliwe całkowite zrezygnowanie z paliw kopalnych ze względu na powolny trend rozwoju sektora niskoemisyjnego.

Dla czytelnika szczególnie interesujący może być rozdział czwarty, o innej niż pozostałe budowie, mianowicie ma on formę statystycznej analizy. Do badań wykorzystano następujące metody: Warda, pełnego wiązania, metodę k-średnich, skalowanie wielowymiarowe. Zawiera porównanie sytuacji w Polsce oraz w innych krajach członkowskich Wspólnoty. Celem rozdziału jest zdefiniowanie pojęcia bezpieczeństwa energetycznego oraz wskazanie realizacji założeń jednolitego rynku energii elektrycznej w Polsce w odniesieniu do sytuacji w UE w oparciu o metody statystyczne. Rozdział ten pełen jest przejrzystych tabel, wykresów, schematów będących opracowaniem własnym autorki, co znacznie podnosi wartość monografii. Główny cel rozdziału to diagnoza bezpieczeństwa energetycznego Polski w odniesieniu do innych krajów UE.

Rozdział piąty stanowi analizę kierunków oddziaływania jednolitego rynku energii elektrycznej na bezpieczeństwo energetyczne Polski. Omawiane są następujące zagadnienia: przekształcenia własnościowe oraz proces dostosowania do wymogów jednolitego rynku energii. Uwaga zostaje skupiona na dwóch aspektach, tj. alternatywnych źródłach energii oraz gazie łupkowym.

W książce zamieszczono bogatą bibliografię w języku polskim i angielskim. Składają się na nią przede wszystkim: dokumenty KE i PE, materiały i publikacje UE, monografie, analizy i raporty organizacji międzynarodowych, oficjalne dokumenty i materiały dostępne na stronach internetowych czy też publicystyka.

Dodatkowo książka zawiera spis tabel i rysunków oraz aneks dokumentów unijnych. Fakt ten pozwala na szybkie odnalezienie potrzebnych informacji. Ważne aspekty są wypunktowane lub zaznaczone pogrubioną kursywą. Książka zawiera liczne przypisy z komentarzem uzupełniającym autorki.

Adresatami publikacji mogą być osoby zainteresowane tematyką bezpieczeństwa energetycznego czy też polityką Polski i Unii Europejskiej. Książka może stanowić doskonałe uzupełnienie wiedzy dla studentów kierunków politologia czy stosunki Międzynarodowe oraz, co jest ciekawe, dla kierunków ekonomicznych (poprzez zastosowaną analizę statystyczną). Wartości publikacji dodaje jakość zebranego materiału oraz zaprezentowane przez autorkę wnioski końcowe realizujące postawione na wstępie cele i hipotezy badawcze.